IZSTĀDE

Uzminēt brīnumu

Rozes Stiebras un Anša Bērziņa
animācijas filmas

ВЫСТАВКА **Разгадать чудо**

Анимационные фильмы Розе Стиебры и Ансиса Берзиньша

EXHIBITION **Reckoning Miracle**

Animation films of Roze Stiebra and Ansis Bērziņš

Izstāde "**Uzmīnēt brīnumu. Rozes Stiebras un Anša Bērziņa animācijas filmas**"
LKA Rīgas Kino muzejā, Peitavas iela 10, Rīga (ieeja no Mazās Peitavas ielas)

Выставка "**Разгадать чудо. Анимационные фильмы Розе Стиебры и Ансиса Берзиньша**"
в Рижском музее кино ЛАК, Рига, ул. Пейтавас 10 (вход с ул. Маза Пейтавас)

Exhibition ***Reckoning Miracle. Animation Films of Roze Stiebra and Ansis Bērziņš***
at LAC Riga Film Museum, 10 Peitavas Street, Riga (entrance from Mazā Peitavas Street)

30.09.2015 - 15.10.2016

Kuratore / Куратор / Curator:
Zane Balčus

Māksliniece / Художница / Design:
Dace Džeriņa

Komanda / Команда / Exhibition team:
Juris Freidenbergs, Dace Grants, Agnese Logina, Gundega Melberga, Laima Mincenofa, Ieva Viese

Fotogrāfijas no / Фотографии от / Photographs from:
LKA Rīgas Kino muzeja (RKM), Rozes Stiebras un Anša Bērziņa, Ulda Mākuļa privātā arhīva

Materiāli no / Материали от / Materials from:
Rozes Stiebras un Anša Bērziņa, Dzintras Aulmanes, Laimas Eglītes, Jura Petraškeviča, Aivara Rušmaņa privātā arhīva, LKA Rīgas Kino muzeja krājuma

Informatīvo materiālu dizains / Дизайн информативных материалов / Graphic design:
Līva Piterāne

Maketēšana / Макеты / Layouts:
Dace Džeriņa, Laura Nordmane

Tulkošana un korektūra / Перевод и корректура / Translation and proofreading:
Andrejs Apsītis, Kristīne Matīsa, Līva Pētersone, Kintija Puzāne, Līva Siliņa

Videointerviju operators / Оператор видеоинтервью / Video interviews cameraman:
Andrejs Verhoustinskis

Videointerviju montāža / Монтажёр видеоинтервью / Video interviews editing:
Mārtiņš Ratniks

Izstādes iekārtošana / Монтаж выставки / Construction:
SIA "Dekorāciju darbnīca"

Īpašs paldies / Благодарности / Special thanks to:
Rozei Stiebrai un **Ansim Bērziņam**, Dzintrai Aulmanei, Maijai Brencei, Laimai Eglītei, Aināram Grūbem, Helēnai Heinrihsonei, Dainim Juragam, Uldim Lapiņam, Kristīnei Matīsai, Uldim Mākulim, "N&J ratio" un Sandijai Skudrai, Jurim Petraškevičam, Aivaram Rušmanim, studijai "Lokomotīve" un Robertam Vinovskism

Finansē / Финансирование / Financed by:
Valsts Kultūrkapitāla fonds

www.kinomuzejs.lv

Uzmīnēt brīnumu.

Rozes Stiebras un Anša Bērziņa animācijas filmas

Viens no šīs izstādes simboliem ir animācijas studijas "Dauka" melni dzeltenais logotips, kurā simboliski attēlots cilvēks ceļā pretī apvārsnim vai saullēktam. Šīs studijas pamatā ir divi cilvēki - Roze Stiebra un Ansis Bērziņš, kas aizsākuši aplikācijas un zīmētās animācijs tradīciju Latvijā. Lai gan ar "Daukas" vārdu viņu radošajā un producējošajā darbā raksturojams tikai viens posms (1991. - 2010.) un izstādē redzamas senākas lietas, tas precīzi raksturo abu režisoru filmu principus - vēlmi atklāt pasauli tās priekos un bēdās, parādīt sirsnību un labestību.

Animācijas filmā nekustīgais attēls atdzīvojas. Lai tas notiktu, šajā procesā jāpiedalās daudziem ar pacietību apveltītiem cilvēkiem, kuri zīmē, fāzē, krāso, griež, līmē, filmē, statiskajām bildēm dodot dzīvību un pēc tam radot noskaņu ar mūzikas un teksta palīdzību. Šajā izstādē mēs vēlamies izcelt Rozes un Anša sadarbību ar māksliniekiem.

Kā saka Roze: "Veidojot filmu, rodas jauna realitāte, un tas parāda, cik pasaule ir skaista un neierobežota. Tu sāc redzēt brīnumu tur, kur to agrāk neredzēji."

Разгадать чудо.

Анимационные фильмы Розе Стиебры и Ансиса Берзиньша

Один из символов выставки - чёрно-жёлтый логотип студии "Даука" - человек, устремлённый к горизонту и восходу солнца. Душа студии - два человека - Розе Стиебра и Ансис Берзиньш - зачинатели аппликационной и рисованной анимации в Латвии. Хотя имя "Даука" знаменует лишь один этап (1991 - 2010) их творческой деятельности, а экспонаты освещают и другие периоды, принцип тот же - раскрыть мир в радости и в горе, нести в него добро и сердечность.

Анимационный фильм оживляет неподвижные изображения. В этом процессе участвуют много терпеливых людей, которые рисуют, фазуют, раскрашивают, вырезают, клеют, снимают, давая жизнь статичным рисункам и потом придают настроение музыкой и текстом. Здесь мы хотели выделить сотрудничество Розе и Ансиса с художниками.

Как говорит Розе: "Фильм создаёт новую реальность, которая показывает, как мир прекрасен и безграничен. Ты видишь чудо там, где раньше не замечал."

Reckoning Miracle.

The Animation Films of Roze Stiebra and Ansis Bērziņš

One of the symbols of this exhibition is the black and yellow logotype of animation studio *Dauka* that represents a person on the way to meet the horizon or a sunrise. The core of the studio is formed by two people - Roze Stiebra and Ansis Bērziņš, the pioneers of cutout and drawn animation tradition in Latvia. Even though the name *Dauka* is associated with only one period of their artistic and production endeavour (1991 - 2010) and the exhibition includes also their previous work, it precisely characterises the principles of the directors' films - the pursuit of presenting the world in its joy and sorrow, to portray warmth and kindness.

In an animated film, the static character comes to life. The process of making it happen involves many people, all endowed with patience, who draw, phase, colour, cut, glue, shoot, imbuing the static images with life, later creating the mood with music and text. In this exhibition, we wanted to emphasise Roze and Ansis' symbiotic work with the artists of the films.

Roze says: 'By creating a film, we create a new reality, and it shows how beautiful and unlimited the world is. You start to see wonders where you didn't see them before.'

Roze un Ansis: kadru pa kadram

Rozei un Ansim vienmēr bijusi svarīga nemitīga apvāršņa meklēšana, izmantojot daudzveidīgās kino iespējas un piederību noteiktai kultūras telpai. Abi autori ir strādājuši plecu pie pleca ar jauniem un atzītiem mākslinieciskām izpausmēm un atraisīt savu talantu animācijas filmās. Tomēr lielāko daļu savas radošās darbības Roze un Ansis paļāvušies galvenokārt viens uz otru un dažiem tuvākajiem domubiedriem.

Roze Stiebra (1942) savu ceļu līdz animācijas režijai saista ar impulsu, ko guvusi aptuveni desmit gadu vecumā, redzot Jelgavas teātra izrādi "Princese Gundega un karalis Brusubārda" Latvijas Televīzijas ēkā Linarda Laicena ielā (tagad Nometņu ielā). "Pēc izrādes noskatīšanās mani pilnīgi un nepārprotami bija pārņēmis Skaistums. Nezinu, kā citādi lai to izskaidro," saka Roze. "Tik ļoti man bija šī izrāde patikusi. Un vai tā vispār bija patikšana - nezinu; zinu tikai to, ka gāju viena pati mājās no Āgenskalna uz Torņkalnu un biju kā apburta. Vēl šodien atceros to ceļu." Toreiz Roze saprata, ka vēlas būt klāt mākslas, teātra pasaulē. Abas ar māsu Lidiju Stiebru sāka mērķtiecīgi apmeklēt dažādus teātra pulciņus un pēc pamata izglītības iegūšanas iestājās Mākslas Darbinieku Tehnikumā. Pēc tam māsas turpināja mācības Ļeņingradas Mākslas un Kinematogrāfijas institūtā, kur notika pavērsiens - Lidija iestājās dramatiskā teātra aktieros, bet Roze pievērsās leļļu mākslai. Pēc atgriešanās no studijām Roze gadu nostrādāja Liepājas Leļļu teātrī. Atgriezusies Rīgā, dažādu sakritību un izvēļu rezultātā Roze nokļuva Latvijas Televīzijā, kur pārņēma Arvīda Cepurīša iesākto uzdevumu - leļļu ludziņu izspēlēšanu kameras priekšā. Taču šis formāts jaunajai autorei nebūt negāja pie sirds, un viņa saprata, ka vēlas uzsākt kaut ko aizraujošu un nebijušu. Tā pamazām televīzijā brieda iecere aplikācijas filmu uzņemšanai.

Ansis Bērziņš (1940) darbojās kā foto un kino amatieris kinoentuziastu apvienībā Ziemeļblāzmas kultūras namā. Viņš bija iemēģinājis filmēšanu pat uz zvejnieku kuģa ceļā uz Norvēģiju un kādu laiku savas gaitas saistīja arī ar Rīgas kinostudiju. Strādāt Latvijas Televīzijā viņam piedāvāja Vecmīlgrāvja kaimiņš, vēlāk pazīstamais televīzijas režisors un operators Rodrigo Rikards. "Telefilmā - Rīga" Ansis guva labas sekmes un jau drīz no asistenta kļuva par operatoru un režisoru. Paralēli ziņu sižetiem, kas bija visizplatītākā radošās apvienības produkcija, Ansis saņēma piedāvājumus veidot filmas uz 35 mm lentas - sākumā dokumentālas filmas, bet vēlāk arī muzikālus iestudējumus, no kuriem lielāko ievērību guva "Skumjš stāsts par Keriju" (1978) ar Raimonda Paula mūziku. Satikšanās ar Rozi papildināja šo interešu loku ar kaislību, kam bija lemts kļūt par nozīmīgāko Anša dzīvē - animāciju. Sadarbība sākās, kad Ansis izpalīdzīgi pieņēma uzdevumu, ko noraidīja citi operatori: uzņemt filmu kadru pa kadram. Kopā ar tehniķi Kārli Zupānu televīzijas krājumos tika sameklēta uzdevumam piemērota kamera, un Ansis aizrautīgi pievērsās jaunās tehnikas mākslinieciskō iespēju apgūšanai. "Man bija interesanti redzēt, kā tehniskās un radošās lietas tik cieši savijas," stāsta Ansis. "Un tas neapšaubāmi bija pavērsiens arī dzīves attiecību ziņā - ļoti drīz radās mūsu pievilkšanās ar Rozi, kas turpinās līdz šai dienai."

Maija Brence un Dzintra Aulmane

Režisori pašu spēkiem bija uzņēmuši jau vairākas filmas ("Pieci kaķi" (1971) pat bija ieguvusi apbalvojumus), kad Roze Stiebra ne pirmo reizi viesojās pie kolēģiem Maskavā. Vērojusi, cik raiti rit darbs studijā, kur režisoram un mākslinieka ieceres palīdz realizēt animatori (tobrīd tos sauca par multiplikatoriem), viņa atgriezās ar lēmumu, no kā nevēlējās atkāpties. "Es teicu Ansim - vai nu mēs dabūsim multiplikatorus, vai arī mēs šito bodīti taisām ciet. Citādi mēs tālāk nevaram attīstīties." 1973. gadā režisori izsludināja konkursu animatoram un pieņēma darbā Maiju Brenci un Dzintru Aulmani. Katrai animatorei ir savs rokraksts, un, vērojot Rozes un Anša režisētās filmas, var tos manīt. Maijai Brencei vienmēr patikuši nešpetnie, sliktie tēli, pārvērtības un dinamika. Dzintra Aulmane viegli iekustina dažādas ēteriskas un labas būtnes. Lai arī sākusi kā animatore, Aulmane vairāk darbojusies kā mākslinieces un pārspēj citus ar savu kā mākslinieces veidoto filmu skaitu - tās ir 17 filmas kopā ar Rozi un Ansi, to skaitā "Zaķīšu pirtiņa" (1979), "Sēd uz sliekšņa pasaciņa" (1987) un filmas no "Pasaciņu" cikla.

Aplikācijas un zīmētā filma

Otrs nozīmīgākais rīks pēc kameras bija animācijas galds jeb "multgalds", uz kura attēls tika veidots no dažādiem slāņiem un kadru pa kadram uzņemts. Veidojot aplikāciju filmas, attēla dziļumam tika izmantoti dažādi papildu paņēmieni, piemēram, tuvu objektīvam novietotas detaļas (kā ziedlapas nefokusā filmā "Ringlas ceļojums" (1973)) un kombinēto uzņēmumu tehnikas (pārplūdumi, dubultekspozīcijas, aptumsuma iespaidi), kā arī zīmētās animācijas elementi. Aplikāciju veidošanai izmantotie materiāli bija ļoti daudzveidīgi - akvareļu papīrs, vatmana papīrs, ar audumu aplīmēts kartons, celuloīds, audekli, dažāda tipa krāsas. Māksliniece Anita Kreituse, piemēram, strādājusi ar pasteļiem, un, lai šādus tēlus varētu neizbojājot pārbīdīt, nācies darboties ar cimdiem un pincetēm.
Līdz ar animatoru pievienošanos grupai sākotnēji robustā aplikācija bija kļuvusi ļoti niansēta, smalkākai tēlu kustībai tika izgriezts arvien lielāks skaits detaļu. Pārmaiņas iespējams redzēt jau pirmajā filmā ar Maijas Brences piedalīšanos - "Ringlas ceļojums" -, daudz plastikas ir filmā "Suns Funs un vējš" (1978), bet, veidojot Anša filmu "Sprīdītis" (1982), kā smejas Roze, faktiski visa filma tika iepriekš uzzīmēta un pēc tam vēl izgriezta. Tāpēc loģiska bija pāreja uz zīmēto filmu, lai gan sākotnēji animatores pretojās pārmaiņām - galu galā zīmētā filma ir rūpīgāk izplānota un tajā nevar atļauties tik daudz improvizācijas, pēkšņi prātā ienākošu papildinājumu kā aplikācijā. Taču zīmētu tēlu vijīgās kustības, transformācijas un gaistošie attēli kļuva par neatņemamu sastāvdaļu poētiskajai izteiksmei Rozes un Anša filmās.
Vēlākos gados mākslinieku rīku klāstā ienāca arī video un datoru iespējas - tas nozīmēja daudz lielāku brīvību vērot un mainīt darbu tapšanas laikā, jo vairs nevajadzēja pēc uzņemtas epizodes doties uz kinostudiju ar lielajām ruļļu kārbām attīstīt filmu (tolaik filmas, ieskaitot animāciju, uzņēma uz 35 mm filmlentes).

Animācija kā kopdarbs

Animācija lielākoties ir kopdarbs starp dažādām personībām. Rozes Stiebras un Anša Bērziņa filmas piedāvā satikšanās punktu, kur labākais no kultūras vides tiek izmantots, lai uzrunātu bērnu. Rakstnieku, mākslinieku un mūziķu klātbūtne piešķir viņu animācijai īpašu vietu kopējā kultūras telpā - apvienojot kultūras mantojumu ar mūsdienu klasiku un laikmetīgo mākslu, piemēram, Anša Bērziņa filmā "Tālavas taurētājs" (1988) pēc Rūdolfa Blaumaņa balādes, kam mūziku komponējis Uģis Prauliņš, bet vizuālo tēlu veidojusi Sandra Krastiņa. Neaizmirstamas kļuvušas daudzas dziesmas, kas sacerētas tieši Rozes un Anša animācijas filmām, piemēram, "Zelta sietiņam" (1975), "Zaķīšu pirtiņai", "Kabatai" (1983). Citkārt filmas zīmētas jau esošai mūzikai - "Spēlēju, dancoju" (2007) scenārijs tapis, pielāgojoties grupas "Iļģi" mūzikai no Raiņa lugas uzveduma. Filmas uzbūvē ietverta atsauce uz Volta Disneja producēto "Fantāziju" (*Fantasia*, 1940): tā veidota pēc astoņiem klasiskās mūzikas skaņdarbiem un ievada uzrunā redzami paši mūziķi, bet "Spēlēju, dancoju" zīmētie tēli parādīti uz dokumentāli filmēta reāla fona ar skatuvi, uz kuras tiek izspēlēts šis stāsts.
Veidojot filmas, Roze Stiebra un Ansis Bērziņš sadarbojušies ar jau atzītiem māksliniekiem, kā arī meklējuši jaunos talantus. Autori atklāj, ka gājuši uz ikgadējām izstādēm Mākslas akadēmijā un citur ar domu atrast neparastus, interesantus autorus. Reizēm sarežģītākais uzdevums bijis pārliecināt māksliniekus turēties pie pašu stila un necensties veidot tēlus atbilstoši

priekšstatam, ka multenēs jau visam jābūt bērnišķīgam. Ļoti veiksmīga sadarbība režisoriem bijusi ar māksliniekiem Aivaru Rušmani ("Ness un Nesija" (1991), "Fantadroms" (1984-1995)), Laimu Eglīti ("Kabata", "Man vienai māsiņai"), Juri Petraškeviču ("Neparastie rīdzinieki", cikls "Pasaciņas"), Helēnu Heinrihsoni ("Spēlēju, dancoju", cikls "Pasaciņas") un citiem.

Izvēle darbā pie filmas iesaistīt latviešu mākslinieku un mūziķus nebija nejauša. Režisori atklāj, ka, sākot darboties animācijā, tikuši aicināti ņemt scenārijus no Maskavas studijām, veidot darbus, līdzīgus Maskavas *Multtelefilm* produkcijai. Taču viņi vēlējušies filmās paturēt vietējās kultūras īpatnības, tādēļ arī scenārijus balstījuši latviešu literatūras klasikā (Rainis, Aspazija, Anna Brigadere u.c.), aktuālo autoru darbos (Vika "Zemūdens bara lielā diena" pārtapa filmā "Ness un Nesija") vai veidojuši no tautasdziesmām (filmas "Lāsts", "Man vienai māsiņai"). Veidojot scenāriju pēc literārā pirmavota, bieži izmantoti tēli, kas sastopami citos autora darbos - piemēram, "Kaķīša dzirnavās" redzamais jēriņš ir no citas Kārļa Skalbes pasakas, un filmā "Sēd uz sliekšņa pasaciņa" ieceļo tēli no citiem Aspazijas dzejoļiem - nāriņa, mēness, kas ved zvaigznes, magones, papīra kuģītis. Scenārijus Rozes un Anša filmām rakstījuši arī dzejnieki Māris Čaklais, Jānis Peters un Imants Ziedonis.

Studijas "Dauka" nosaukumā iekļautā atsauce uz Sidraba Edžus Dullo Dauku nav nejauša - tā simbolizē jaunu apvāršņu meklēšanu un piederību latviskajai kultūrai. Šo uzstādījumu studija saglabājusi visos savas darbības periodos, lai kā pakļautībā atrastos - Latvijas Televīzijas radošajā apvienībā "Telefilma - Rīga" (1969. - 1987.) vai Rīgas kinostudijas paspārnē (1987. - 1991.), vai būtu kopā ar leļļu filmu veidotājiem (1991. - 1993.) vai zīmētās animācijas veidotājiem vieniem pašiem. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1991. gadā Ansis Bērziņš arvien vairāk pievērsās producēšanas darbam, bet Roze Stiebra izkopa pasaku un muzikālo filmu žanrus ciklā "Pasaciņas" un citos darbos, tomēr studijai neizdevās izdzīvot jaunajos konkurences un finansējuma piesaistes apstākļos, tāpēc 2010. gadā "Dauka" darbību izbeidza. Tomēr darbs studijā "Dauka" bijis māksliniecisķās izpausmes sākums animācijā šodien starptautiski pazīstamiem režisoriem - Edmundam Jansonam, Signei Baumanei, Nilam Skapānam.

Filmas un to mērķauditorija

Doma par muzikālajām filmām radās praktisku apsvērumu dēļ - Rozei Stiebrai vienmēr ļoti patikusi dzeja un tautasdziesmas, taču nolasīt rindas - tas ir ļoti ātri. Radās doma tos izdziedāt, galu galā arī tautasdziesmas paredzētas dziedāšanai. Tā ar Raiņa dzejā balstīto filmu "Zelta sietiņš" tika iedibināts rotaļīgais muzikālo īsfilmu žanrs. Ar filmām par Dillī Dallī Roze Stiebra aizsāka latviešu animācijas ideju par seriālu - formu, kurā vēlāk Ansis Bērziņš (un citi režisori) veidoja "Fantadromu". Tas bija paredzēts trīspadsmit gadus veciem zēniem, tāpēc galveno tēlu - kaķi-robotu sauc Indriķis XIII.

Režisori ir veidojuši arī pirmo latviešu pilnmetrāžas animācijas filmu "Ness un Nesija", un viņu otrā garā filma "Kaķīša dzirnavas" (1993) ieguvusi ļoti daudz starptautisku apbalvojumu. Viņu filmas saņēmušas *Lielos Kristapus*, apbalvotas starptautiskos festivālos no Polijas līdz Kairai.

Dažas no filmām (Anša Bērziņa "Bruņurupuči" (1987), Rozes Stiebras "Aiz deviņi ezeriņi" (2003)) pārsteidz ar melanholiju, kurā skumjais un skaistais saplūst kopā. Režisoru filmas uzrunā ne vien bērnus, bet arī pieaugušos. Abi režisori auguši pēckara apstākļos un, iespējams, tieši tādēļ neuzskata bērnību par laiku, kad cilvēkam jāsaņem melīgi un pārsaldināti stāsti.

Jautāta par pamatojumu izvēlei veidot filmas bērniem, Roze Stiebra aizprātojas: "Es domāju, ka lēmums uzņemt bērnu filmas notika ārpus manas apzinīgās gribas. Pavisam noteikti. Tas nebija tā, ka es būtu izdomājusi - taisīšu filmas bērniem un ziedošu tam visu dzīvi."

Ieva Viese

Розе и Ансис: кадр за кадром

Для Розе и Ансиса всегда был важен поиск новых горизонтов, используя многообразные возможности кино и принадлежность к определённому культурному пространству. Оба автора работали плечом к плечу и с признанными и с молодыми художниками, композиторами, аниматорами, которых умели воодушевить, подвигнуть на индивидуальное художественное выражение и проявить свой талант в анимационных фильмах. И всё же большей частью в своём творчестве Розе и Ансис полагались друг на друга и ближайших единомышленников.

Розе Стиебра (1942) началом своего пути в анимацию считает полученные в десятилетнем возрасте впечатления от спектакля "Принцесса Гундега и король Брусубарда" Елгавского театра. "После просмотра меня охватило чувство Прекрасного. Не знаю, как ещё это объяснить," говорит Розе. "Так мне понравилось представление - знаю только то, что шла одна из Агенскална в Торнякалнс как околдованная. И сегодня помню этот путь." Тогда Розе поняла, что хочет быть в мире искусства, театра. Вместе с сестрой Лидией начали посещать разные театральные кружки и после получения основного образования поступили в техникум Работников искусств. Затем сёстры продолжили образование в ленинградском институте Искусства и кинематографии, где их пути разделились - Лидия поступила на отделение драматического театра, а Розе на кукольное. Вернувшись с учёбы Розе год проработала в Лиепайском кукольном театре. Затем на Латвийском телевидении разыгрывала перед камерой кукольные пьески. Но этот формат молодому автору не пришёлся по сердцу и она поняла, что хочет начать что-то увлекательное и небывалое. Так возник замысел снимать на телевидении фильмы в технике аппликации.

Ансис Берзиньш (1940) был фото-кинолюбителем в объединении энтузиастов при Доме культуры Зиемельблазма. Он снимал на рыболовецком судне на пути в Норвегию и сотрудничал с Рижской киностудией. Работать на Латвийском телевидении ему предложил сосед, в последствии известный режиссёр и оператор Родриго Рикардс. Успешно работая в объединении "Телефильм-Рига", Ансис из ассистента вскоре вырос до оператора и режиссёра. Параллельно событийным сюжетам, которые были основной продукцией объединения, Ансису предложили снимать фильмы на 35 мм плёнке - сначала документальные, а потом и музыкальные, из которых наиболее известен "Рассказ о печальной судьбе Керри" (1978) на музыку Раймонда Паулса. Встреча с Розе расширила круг его интересов, определив главную страсть его жизни - анимацию. Сотрудничество началось, когда Ансис принял предложение, от которого отказывались другие операторы: снимать фильм по кадрику. С техником Карлисом Зупаном нашли в недрах телестудии подходящую камеру, и Ансис с увлечением стал осваивать художественные возможности новой техники. "Мне была интересна взаимосвязь техники и творчества," рассказывает Ансис. "Это был поворот и в жизненных отношениях - вскоре у нас с Розе возникло взаимное чувство, которое живо до сих пор."

Майя Бренце и Дзинтра Аулмане

Режиссёры своими силами уже сняли несколько фильмов ("Пять котов" (1971) даже получили награды), когда Розе Стиебра, не в первый раз посетив коллег в Москве, оценила, насколько аниматоры (тогда их называли мультипликаторами) помогают режиссёру и художнику и ускоряют производство, и вернулась с решением: "Я сказала Ансису - или мы получим мультипликаторов, или закрываем лавочку. Иначе мы не сможем развиваться."

В 1973 году режиссёры объявили конкурс и приняли Майю Бренце и Дзинтру Аулмане. У каждого аниматора свой почерк, и это заметно в фильмах Розе и Ансиса. Майе Бренце всегда нравились отрицательные типы и превращения. Дзинтре Аулмане удаются добрые и эфирные существа. Начав аниматором, Аулмане больше участвует как художник в 17 фильмах Розе и Ансиса, в их числе "Заячья банька" (1979), "На порог мой села сказка" (1987) и фильмы из цикла "Сказочки".

Аппликационное или рисованное?

Необходимым оборудованием кроме камеры был анимационный стол или "мультстанок", на котором изображение создавалось из нескольких слоёв и снималось по кадрику. Глубина изображения в технике аппликации создавалась различными приёмами: близко расположенными к объективу деталями (как цветы не в фокусе в фильме "Путешествие Ринглы" (1973)) и комбинированными кадрами (наплывы, двойные экспозиции, затемнения), а также элементами рисованной анимации. Для аппликации использовались разнообразные материалы - акварельная бумага, ватман, оклеенный тканью картон, целлулоид, холст, краски. Художница Анита Крейтусе, например, работала пастелью и, чтобы передвигать вырезанные детали, приходилось работать в перчатках и с пинцетом.

С приходом аниматоров примитивная аппликация стала нюансированной, для тонких движений вырезалось всё больше деталей. Перемены видны уже в первом фильме с участием Майи Бренце - " Путешествие Ринглы", много пластики в фильме "Пёс и ветер" (1978), а фильм Ансиса "Спридитис" (1982) был почти весь нарисован и лишь потом вырезан. Поэтому логичен был переход к рисованному фильму, хотя аниматоры вначале сопротивлялись - рисованный фильм планируется тщательнее и меньше поддаётся импровизации, чем аппликация. Но плавные движения персонажей, их преображения и исчезновения стали неотъемлемой чертой поэтического стиля фильмов Розе и Ансиса. В последующие годы художники освоили компьютерные технологии, что позволяло контролировать результат в процессе создания - не надо было каждый снятый ролик проявлять на киностудии (тогда все фильмы, включая анимационные, снимались на 35 мм киноплёнке).

Анимация как совместное творчество

Анимация - искусство синтетическое. Участие писателей, художников и композиторов в фильмах Розе Стиебры и Ансиса Берзиньша объединяет национальное культурное наследие с современным искусством, например, для фильма Ансиса Берзиньша "Талавский трубач" (1988) по балладе классика Рудольфа Блаумана музыку сочинил Угис Праулиньш, а визуальные образы создала Сандра Крастиня. Многие песни, написанные для фильмов Розе и Ансиса, например, "Золотое ситечко" (1975), "Заячья банька", "Карман" (1983) обрели самостоятельную жизнь. Бывает, что фильмы создаются на уже готовую музыку - сценарий "Играл я, плясал" (2007) написан по композиции группы "Илги" к постановке пьесы Райниса. Фильм перекликается с "Фантазией" Уолта Диснея (*Fantasia*, 1940), созданной на основе восьми произведений классической музыки, где в начале показаны реальные музыканты, а в "Играл я, плясал" рисованные персонажи видны на документальном фоне сцены, на которой разворачивается действие.

Создавая фильмы, Розе Стиебра и Ансис Берзиньш сотрудничали как с признанными художниками, так и отыскивая новые имена. Авторы посещали художественные выставки в поисках необычных, интересных талантов. Иногда самой трудной задачей было убедить художников держаться своего стиля, а не стараться подделываться под детские мультики. Удачное сотрудничество у режиссёров было с художниками Айваром Рушманисом ("Несс и Несси" (1991), "Фантадром" (1984-1995)), Лаймой Эглите ("Карман", "Ай, милая сестрица"), Юрисом Петрашкевичем ("Необычные рижане", цикл "Сказочки"), Хеленой Хейнрихсоне ("Играл я, плясал", цикл "Сказочки") и другими.

Выбор привлечь к работе над фильмом латышских художников и музыкантов был не случаен. Режиссёры вспоминают, что когда они начинали работать в анимации, им предлагали брать сценарии московских студий, создавая продукцию в духе *Мультителефильма*. Но они хотели сохранить в фильмах особенности местной культуры, поэтому опирались на классику латышской литературы (Райнис, Аспазия, Анна Бригадере и др.), работы местных авторов ("Несс и Несси" по рассказу Вика "Большой день подводного царства") или народные песни ("Лихо", "Ай, милая сестрица"). Создавая сценарий по литературному первоисточнику, часто использовались персонажи из других произведений автора - например, барашек в "Кошкиной мельнице" взят из другой сказки Карлиса Скалбе, а в фильм "На порог мой села сказка" перекочевали образы из разных стихотворений Аспазии - русалочка, месяц, ведущий звёзды, маки, бумажный кораблик. Сценарии к фильмам Розе и Ансиса писали также поэты Марис Чаклайс, Янис Петерс и Имант Зиедонис.

Название студии "Даука" недаром связано с рассказом Судраба Эджуса "Шальной Даука" - оно символизирует поиск новых горизонтов и принадлежность к латышской культуре. Эту установку студия сохранила во все периоды своей деятельности, в чьём бы подчинении она не находилась - в творческом объединении Латвийского телевидения "Телефильм - Рига" (1969 - 1987), в составе Рижской киностудии (1987 - 1991), или объединившись с создателями кукольных фильмов (1991 - 1993), или сами по себе. После восстановления независимости Латвии в 1991 году Ансис Берзиньш больше работает как продюсер, а Розе Стиебра развивает жанры сказочных и музыкальных фильмов в цикле "Сказочки" и других работах. Всё же студии не удалось выжить в новых условиях финансирования и конкуренции, и в 2010 году "Даука" прекращает свою деятельность. Но работа на студии "Даука" послужила стартом для ныне международно признанных режиссёров-аниматоров - Эдмунда Янсона, Сигне Баумане, Нила Скапана.

Фильмы и их целевая аудитория

Мысль о музыкальных фильмах возникла по практическим соображениям - Розе Стиебре всегда нравились стихи и народные песни, но стихи читаются слишком быстро - почему бы их не спеть, как народные песни? Так фильмом "Золотое ситечко" на стихи Райниса было положено начало жанру музыкальных короткометражек. Фильмы Розе Стиебры про Дилли Далли стали первым латвийским анимационным сериалом - формой, в которой позже Ансис Берзиньш (и другие режиссёры) делали "Фантадром". Так как фильм адресовался тринадцатилетним мальчикам, главного героя - кота-робота звали Индрикис XIII.

Режиссёры создали и первый полнометражный анимационный фильм "Несс и Несси", а второй их полнометраж "Кошкина мельница" (1993) получил международное признание. Их фильмы получали национальные призы "Большого Кристапса", награждались на международных фестивалях от Польши до Египта.

Некоторые их фильмы ("Черепахи" (1987) Ансиса Берзиня, "За девятью озёрами" (2003) Розе Стиебры) поражают меланхолией, где грусть и красота слиты воедино. Фильмы режиссёров обращаются не только к детям, но и ко взрослым. Оба режиссёра росли в послевоенных условиях и, возможно, именно поэтому не считают детство порой, когда человека надо кормить лживыми и пересахаренными рсскazами.

На вопрос, почему она решила делать фильмы для детей, Розе Стиебра задумывается: "Я думаю, что решение снимать фильмы для детей возникло помимо моей воли. Это не произошло так, что вдруг я придумала - буду делать фильмы для детей и посвящу этому всю свою жизнь."

Иева Виесе

Roze and Ansis: frame by frame

A quest for ever new challenges has always been paramount for Roze and Ansis, practising the diverse possibilities provided by cinema and their affinity to a specific cultural setting. The authors have collaborated with both up and coming and acclaimed artists, composers, animators, consistently inspiring them to strive for original artistic expression and unleash their talent in animation films. However, for the most part of their creative careers, Roze and Ansis have relied mainly on each other and a few of the closest collaborators.

Roze Stiebra (1942) cites an impulse gained at the age of 10 as the reason for her career choice as an animation director - upon seeing a performance of the play *Princess Gundega and King Brusubārda*. 'After seeing the play I was absolutely and undeniably overwhelmed by Beauty. I have no other words to describe it' - says Roze. 'That is how much I liked this performance. Was it liking at all - no idea, I remember only the way home on my own, and it was as if I was under a spell. I remember that walk home even today.' It was then that Roze realised she wanted to be involved in the world of arts and theatre. With her sister Lidija Stiebra, she began taking part in various youth drama courses, and upon finishing school enrolled the Vocational Technical Institute for Arts Workers. The sisters furthered their eduction at the Leningrad State Institute of Theatre, Music, and Film, which marked a turn in their careers - Lidija chose to pursue studies as a stage and film actress, whereas Roze chose puppet animation. After graduation Roze spent a year working at the Liepāja Puppet Theatre. Upon returning to Riga, as a result of various decisions and coincidences, Roze ended up at the Latvian Television, where she took over a task previously fulfilled by Arvīds Cepurītis - performing various small puppet plays in front of a camera. This setup, however, was not overly appealing to her, and she realised she wanted to start something exciting and new. It was how inside the walls of the Latvian Television an idea of making films in cutout animation technique started to bloom.

Ansis Bērziņš (1940) was a photography and film amateur at a film enthusiasts group based at Ziemeļblāzma Culture Palace. He had even tried shooting on a fishing ferry en route to Norway, and for a while was considering to apply for a job at the Riga Film Studio. A position at the Latvian Television came by an introduction by his neighbour, the later-acclaimed television director and cameraman Rodrigo Rikards. Doing well at *Telefilm - Riga*, Ansis was soon promoted from an assistant to a cameraman and a director. In addition to news reports, which was the primary production of the creative association, Ansis was commissioned to shoot films on 35mm film stock - documentaries at first, but later also musical stage performances, of which the most acclaimed was *A Sad Story of Carrie* (1978) with music by the distinguished Latvian composer Raimonds Pauls. Meeting Roze added a new passion to his range of interests, one that was to become the most important of his life - animation. Their collaboration began when Ansis obliged to help out with a task turned down by other cameramen - to shoot a film frame by frame. Teamed up with the technician Kārlis Zupāns, they scoured the television warehouses for a suitable camera, and Ansis excitedly took to exploring the artistic possibilities of the new technique.

'For me, it was captivating to see how the technical and the creative aspects of it were so closely intertwined' - recounts Ansis. 'Undeniably, it was also a starting point for a lifelong relationship - very soon the attraction between me and Roze was sparked, which continues until this day.'

Maija Brence and Dzintra Aulmane

The directors had already made a few films on their own (*Five Cats* (1971) had even received several awards) when Roze, as several times before, visited her colleagues in Moscow. After seeing how efficiently the work was handled in an animation studio, with animators (then called multiplicators) helping to realise the concepts of the director and the artist, she returned with a decision she did not want to go back on. 'I said to Ansis - either we get the multiplicators, or we close this shop down. Otherwise there is no way we can evolve.'

In 1973, the directors announced a call for an animator and hired Maija Brence and Dzintra Aulmane. Each of the animators have their own signature style, and it is possible to see them in the films directed by Roze and Ansis. Maija Brence has always preferred the bad, mischievous characters, metamorphosis and dynamics. Dzintra Aulmane easily sets in motion various ephemeral and benevolent creatures. Having started as an animator, Aulmane has mostly worked as an art director and exceeds others with the number of films she has created in this latter capacity - with 17 films made with Roze and Ansis, among them *Little Hares' Bath* (1979), *Lady Fairytale Awaits* (1987) and films from the *Little Fairytales* series.

Cutout animation and the drawn films

The next most essential piece of equipment after the camera was the animation desk, also called multidesk, on which the image was created from various layers and shot frame by frame. In cutout films, various additional techniques were employed to create a depth of image, for example details placed close to the camera lens (such as out-of-focus flower petals in *Ringla's Journey* (1973)) and techniques of combined shots (blur and eclipse effects, multiple expositions), as well as elements of hand drawn animation. The materials used for cutout animation were very diverse - watercolour paper, Whatman paper, fabric glued on cardboard, celluloid, canvas, various types of paint. Artist Anita Kreituse, for example, worked with pastel crayons, and in order to move around the characters without smudging, used gloves and tweezers.

With animators becoming part of the team, the previously robust cutout animation had become very nuanced, to achieve a more exquisite movement of the characters, an ever increasing number of details was cut. The changes are visible in the first film made with Maija Brence - *Ringla's Journey* -, a lot of refined movement is in the film *The Dog Named Fun and the Wind* (1978), but, when making Ansis' film *Tom the Thumb* (1982), the film was first drawn almost in its entirety and then cut out as well, Roze laughs. Thus transition to the drawn film seemed to make sense, although initially the animators were opposed to the idea - after all the drawn film is more thoroughly mapped out and does not allow as much improvisation, impromptu addition, as it could be possible in the cutout technique. However, the graceful movements of the drawn characters, transformations, and ephemeral images became part and parcel of the poetic expression in the films of Roze and Ansis.

In later years, the artists' arsenal of tools was supplemented by the possibilities offered by video and computers, allowing more freedom to examine and change the work in the process of making, as there was no need, after each episode shot, to go to the Riga Film Studio with the big tins of film reels in tow to develop the footage (back then all films, including animation, were shot on 35mm film stock).

Animation as collaboration

Animation is largely a collaboration between disparate personalities. The films of Roze Stiebra and Ansis Bērziņš offer a meeting point, where the best of the culture scene is brought into play to speak to a child. The presence of writers, artists, musicians in their films endow them with a special place in the culture scene - by fusing the cultural heritage with modern classics and contemporary art, for example, in Ansis Bērziņš film *The Bugler of Tālava* (1988), after the ballad by Rūdolfs Blaumanis, with music composed by Uģis Prauliņš, and the visual design created by Sandra Krastiņa. Many songs composed specially for the films of Roze and Ansis still remain in popular memory - such as the ones for *The Golden Sieve* (1975), *Little Hares' Bath, In My Pocket* (1983). On other occasions the films have been drawn to accompany an already existing music: *I Played, I Danced* (2007) script was created for the music composed by Latvian post-folk band *Iļģi*, written for a version of the Latvian literary classic Rainis' play of the same name. The film's structure is a reference to Walt Disney's *Fantasia* (1940), which is based on eight classical music pieces and we see the musicians themselves during the opening speech, whereas the drawn characters of *I Played, I Danced* are presented on a documentary style shot backdrop of a stage, upon which the story is played out.

In creating their films, Roze Stiebra and Ansis Bērziņš have collaborated with both celebrated authors and sought out new talents. The authors confess to going to the yearly exhibitions at the Academy of Art and elsewhere to find original, distinctive artists. Sometimes the most difficult task had been to convince the artists to keep to their own signature style when creating the characters and not give in to the notion that in animation films everything has to be childish.

(continued on page 12)

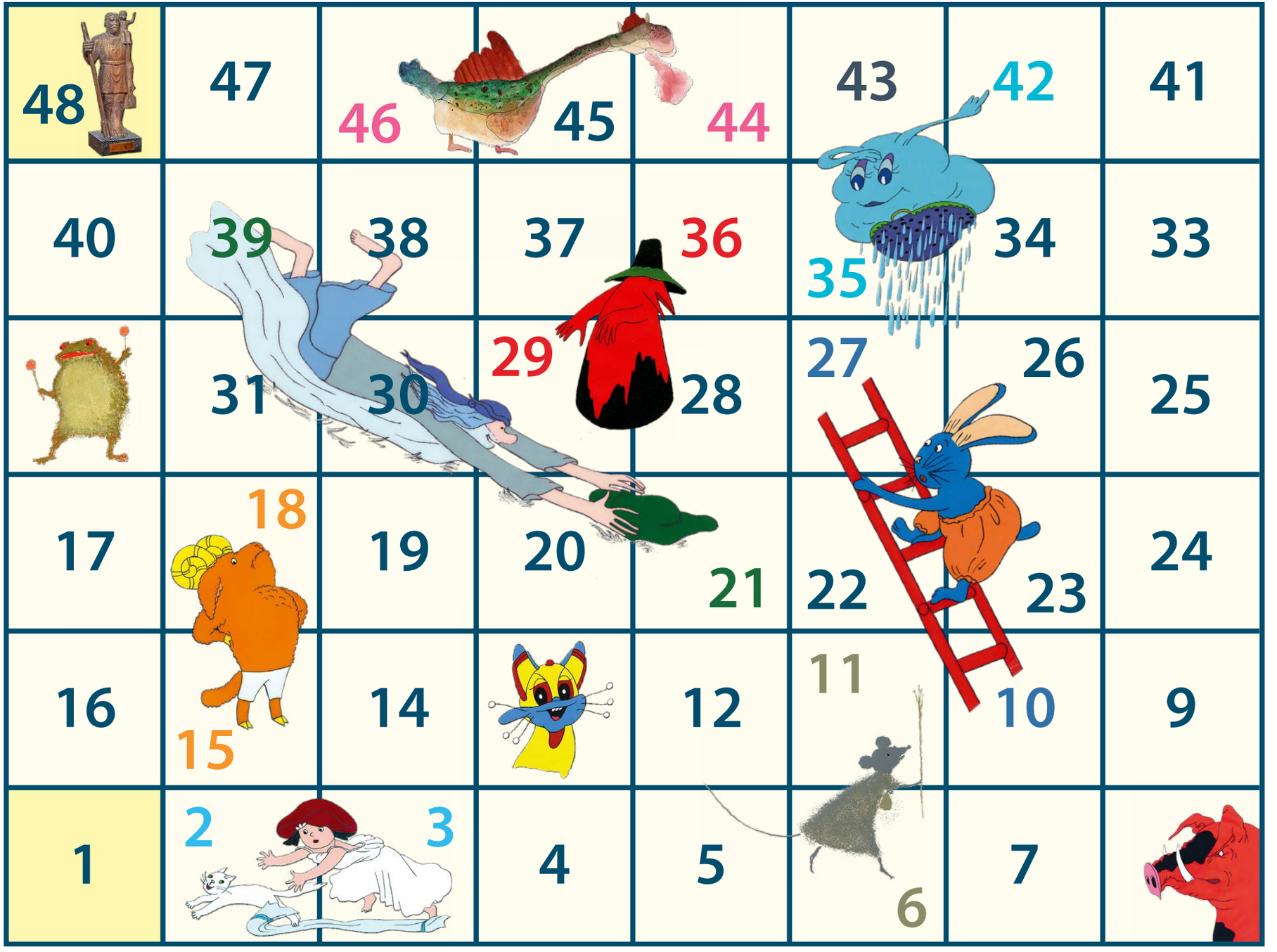

Spēle

Spēli var spēlēt 2-5 individuāli spēlētāji vai komandas. Nepieciešams metamais kauliņš un tik figūru, cik ir spēlētāju. Spēle sākas uz cipara "1". Spēlētāji pēc kārtas met kauliņu un katrā gājienā pārvieto savas figūras uz priekšu par tik lauciņiem, cik rāda metamais kauliņš. Uzkāpjot uz lauciņa ar zīmējumu, spēlētājam jāpārvieto savs kauliņš atbilstoši spēles laukumā redzamā animācijas filmas varoņa kustībai - uz priekšu vai atpakaļ. Uzkāpjot uz lauciņa, uz kura nav redzams cipars, spēlētājam jāizlaiž viens gājiens. Uzvar, tas kurš pirmais sasniedzis pēdējo lauciņu.

Игра

Играют 2-5 индивидуальных игроков или команд. Необходим игральный кубик и столько фишек, сколько игроков. Игра начинается с цифры "1". Игроки по очереди бросают кубик и передвигают свои фишки на столько полей, сколько показывает кубик. Попав на поле с рисунком, игрок перемещает свою фишку соответственно движению героя анимационного фильма - вперёл или назад. Попав на поле без номера, игрок пропускает один ход. Побеждает тот, кто первым достиг последнего поля.

Game

Two to five people or teams play the game. You will need a dice and player figurines. The game starts at square 1. Players, in turn, roll the dice and move their figurines forward by that number of squares. If a player lands on a square with a drawing, they move their figurine in the direction the animated film character is moving - forwards or backwards. When landing on a square with no numbers, the player has to skip a turn. The player who gets to the last square first is the winner.

The directors have had a very successful collaboration with artists Aivars Rusmanis (*Ness and Nessy* (1991), *Phantadrome* (1984-1995)), Laima Eglīte (*In My Pocket*, *My Dear Little Sister*), Juris Petraškevičs (*The Unusual Rigans*, series *Little Fairytales*), Helēna Heinrihsone (*I Played, I Danced*, series *Little Fairytales*), and others.

The choice of inviting Latvian artists and musicians to collaborate on films was not coincidental. The directors reveal that in their early days of animation work they were offered to take the scripts from the Moscow studios, and to create works similar to those produced in *Multtelefilm* studios in Moscow. The directors, however, wanted their films to retain the characteristics of the local culture, and based their scripts on Latvian literary classics (Rainis, Aspazija, Anna Brigadere, and others), works by contemporary authors (*The Big Day of the Underwater Crowd* by Viks became *Ness and Nessy*) or draw inspiration from folk songs (films *The Curse*, *My Dear Little Sister*). Scripts based on an original literary source often contain elements from other works by the same author - for example the little lamb in *The Cat's Mill* comes from another fairytale by Kārlis Skalbe, and characters from other poems by Aspazija populate *Lady Fairytale Awaits* - the mermaid, the moon leading a flock of stars, poppies, the folded paper boat. Roze and Ansis films' scripts have also been written by poets Māris Čaklais, Jānis Peters, and Imants Ziedonis.

A reference to a character created by the Latvian writer Sudrabu Edžus, Crazy Dauka (who embarks on a journey to seek the edge of the world) in the studio's name is not accidental - it symbolises a quest for new horizons and an affinity to the Latvian culture. This stance was retained throughout all periods of operation, regardless of the institutions the studio was part of over the years - the creative association *Telefilm-Riga* (1969 - 1987), Riga Film Studio (1987 - 1991), together with puppet animators (1991 - 1993), or the drawn animation creators on their own. After the reinstitution of Latvian independence in 1991, Ansis Bērziņš focused more on his profile as a film producer, but Roze Stiebra refined the genres of a fairytale and musical animation film in the series *Little Fairytales* and other works, but the studio did not manage to survive in the new conditions of competition and acquiring funding, and *Dauka* ceased its existence in 2010. However, working at *Dauka* was the beginning of artistic expression in animation for such internationally acclaimed contemporary directors as Edmunds Jansons, Signe Baumane, and Nils Skapāns.

Films and their audience

The idea of musical films was born out of practical reasons - Roze Stiebra had always had a passion for poetry and folk songs, but just reading out the lines seemed like a hurried option. Thus an idea of singing them instead was conceived, as after all the folk songs were meant to be sung. Thus, with *The Golden Sieve*, based on the poetry by Rainis, the playful genre of musical short film was established. With the films about Dilly Dally Roze Stiebra started the notion of a series in Latvian animation - a form later explored by Ansis Bērziņš (and other directors) in *Phantadrome*. Its target audience were thirteen year-old boys, thus the main character, the robot-cat, is named Henry XIII.

The directors have also created the first feature-long Latvian animation film, *Ness and Nessy*, and their second feature film, *The Cat's Mill* (1993), has received a number of international awards. Their films have received the Latvian national film award *Lielais Kristaps*, and awarded prizes in film festivals from Poland to Cairo.

A few of their films (Ansis Bērziņš' *Tortoises* (1987), Roze Stiebra's *Beyond Nine Lakes* (2003)) surprise with the melancholy, where the poignant and the beautiful converge. Their films speak not only to children but also to adults, and most can be viewed again and again to discover new layers of meaning. Both directors grew up in the postwar era, aand it might be the reason for their view of childhood as a time when an individual should not be fed only false and saccharine stories.

When asked about her decision to make films for children, Roze Stiebra becomes pensive: 'I think the decision to make children's films happened outside of my conscious mind and will. Most certainly it did. It wasn't like I came up with an idea - I will make films for children and will devote all of my life to it.'

Ieva Viese

Filmu mākslinieki

Roze Stiebra un Ansis Bērziņš savu filmu vizuālā tēla veidošanā sadarbojušies ar 40 dažādiem mākslinieciem, kuri gan veidojuši savu karjeru animācijā, gan pievienojušies režisoriem jau kā atzīti mākslinieki, izmēģinot jaunu platformu radošai izpausmei. Izstādē akcentējam sešas no šīm personībām, kuru pārdomas atklāj animācijas kino darba nianses un sadarbību ar Rozi un Ansi.

Художники фильмов

Розе Стиебра и Ансис Берзиньш, создавая образы своих фильмов, сотрудничали с 40 разными художниками. Одни только строили свою карьеру в анимации, другие, уже признанные художники, присоединились, чтобы испробовать себя в новом жанре. Выставка акцентирует шесть личностей, размышления которых раскрывают нюансы их работы в анимационном кино и сотрудничества с Розе и Ансисом.

Art directors

In the creation of their films Roze Stiebra and Ansis Bērziņš have collaborated with 40 different artists, who were either still shaping their careers as animators, or joined them as already established artists, contending in a new platform of creative expression. In this exhibition, we focus on six of these personalities, pondering the specifics of the animator's profession and their collaboration with Roze and Ansis.

Dzintra Aulmane

Māksliniece filmām: "Zelta sietiņš" (1975), "Skudriņa Tipa" (1976), "Zaķīšu pirtiņa" (1979), "Sprīdītis" (1982), "Sēd uz sliekšņa pasaciņa" (1987), "Kā bērniņš nāk pasaulē" (1991), cikls "Pasaciņas": "Bukurags", "Mīkla par garo pupu", "Zeltītas vasaras", "Tracis", "Ciemā", "Kā linu druva sāka ziedēt", "Nebēda", "Aicinājums" (1994), "Sapnis", "Kam ir visskaistākās ūsas", "Nikno lapsēnu maršs" (1995)

Sižets noteica to, ka "Zaķīšu pirtiņas" atmosfērai jābūt mazliet noslēpumainai, jo darbība notiek vakarā, un es arī gribēju, lai tā būtu noskaņu filma. Zaķīšu māmiņas tēlā es vēlējos parādīt īstu mātes mīlestību, kas ir spējīga uzupurēties, kas tik ļoti mīl, vienmēr ir blakus un palīdz. Man pašai dēls tolaik bija divus gadus vecs, tāpēc šajā tēlā bija viegli ielikt to mātes mīlestību, kas ir katrā sievietē, kad viņa kļūst māte. Bērnu pasaule mani vienmēr ir vilinājusi - tiešums, naivums, nesamākslotība. Mans stils ir ar minimāliem līdzekļiem panākt noskaņu, izteiksmi, mīmiku, emocijas.

Художник фильмов: "Золотое ситечко" (1975), "Муравьишка Типа" (1976), "Заячья банька" (1979), "Спридитис" (1982), "На порог мой села сказка" (1987), "Как дитя появляется на свет" (1991), цикл «Сказочки»: "Барашек Букураrс", "Загадка о длинном бобе", "Золотистое лето", "Суматоха", "На селе", "Как зацвёл лён", "Озорство", "Приглашение" (1994), "Мечта", "У кого самые красивые усы, "Марш сердитых лисят" (1995)

Сюжет определял, что атмосфера "Заячьей баньки" должна быть немного таинственной, потому что действие происходит вечером. В образе заячьей мамы я хотела показать материнскую любовь, способную на самопожертвование,

которая всегда рядом и поможет. Моему сынишке тогда было два годика, и мне было легко вложить в этот образ ту любовь, которая присуща любой женщине-матери. В мире ребёнка меня всегда привлекала непосредственность, наивность, ненаигранность. Мой стиль - минимальными средствами достичь настроения, выразительности мимики, эмоций.

Art director: *The Golden Sieve* (1975), *Little Ant Tipa* (1976), *Little Hares' Bath* (1979), *Tom Thumb* (1982), *Lady Fairytale Awaits* (1987), *How a Baby comes into the World* (1991), series *Little Fairytales: The Old Ram, The Story of Jack and the Beanstalk, Golden Summers, Trouble, The Visit, How the Flax Field Started to Bloom* (1994), *Carefree, Invitation* (1994), *Dream, Who Has the Most Beautiful Whiskers, The March the of the Angry Little Foxes* (1995)

The plot determined that the atmosphere in Little Hares' Bath *must be somewhat mysterious, as it is set rather late at night, and I wanted the film to bring about a certain mood. With the character of Mother Hare, I wanted to show true motherly love, devotion, deep affection, someone always on guard to help. My son was two years old then, so it was easier for me to express the love that every woman feels once she becomes a mother. The world of children has always fascinated me - the directness, naivety, and artlessness. My style is characterised by using minimal means to achieve mood, expression, countenance, and emotions.*

Maija Brence

Māksliniece filmām: "Zelta sietiņš" (1975), "Ūdensbrīnums" (1978), "Laimes lācis" (1985), animatore lielākajai daļai Rozes un Anša filmu.

Animatora profesija ir mūža darbs, tas ir ļoti interesants un ievelk iekšā līdz matu galiņiem - izpētīt kustību, cik ātri iet, cik ātri skrien, kā iet priecīgs cilvēks, kā bēdīgs, kā līst ūdens, kā līst piens, kā tek medus dažādā ātrumā, kā jārokas pa dubļiem, kā pa akmeņoglēm. Kustības ar laiku iznāca arvien labākas, tomēr katru reizi, kad skatījos proves, turēju īkšķi, lai viss būtu izdevies. Tas bija tas, kas mani noturēja pie profesijas - tas brīnums, jo es skaidri zinu, ka tas ir papīrs un zīmulis, ka tas nav nekas dzīvs, bet to, ko es esmu domājusi tajā brīdī, kad zīmēju, tas gribi vai negribi ir redzams tajā, kas sāk kustēties. Un vai to izdosies uzminēt vai nē, tas ir tas brīnums, kad izdodas.

Художник фильмов: "Золотое ситечко" (1975), "Чудоводопровод" (1978), "Медведь чудодей" (1985), аниматор большей части фильмов Розе и Ансиса.

Профессия аниматора очень интересна и затягивает на всю жизнь - изучать движения - как ходит радостный человек, как печальный, как течёт вода, как молоко, как льётся мёд, как бредут по грязи, как по углю. Движения со временем становились всё лучше, и всё же всякий раз, смотря пробы, я держала кулаки. Вот что держало меня в профессии - хотя я сознавала, что это лишь карандаш и бумага, но в движении становилось явным то, о чём я думала, рисуя. И если это удавалось, это и было чудом.

Art director: *The Golden Sieve* (1975), *Waterwonder* (1978), *The Bear of Fortune* (1985); animator for nearly all films by Roze and Ansis.

Animation is a job for a life, it is very exciting and one gets immersed in it completely. We study movement: how fast walking or running is, what is the gait of a happy person, or a sad person. The slower the movement, the harder it is to achieve - in Ness and Nessy, *for instance, where the mud dwarf is digging Ness out, the entire take was mud, and it was moving slowly, millimetre by millimetre, and one must keep their hand from trembling, and the line from shaking. Motions improved with time, but in all try-outs I kept my fingers crossed for everything to go well. It is this wonder that made me stick to the profession - I know clearly that it's just pencil on paper, it is not alive, but what I have imagined in the moment of drawing comes to life when it starts moving. And whenever you succeed in guessing it right - it is a miracle.*

Laima Eglīte

"Abi gali balti, viducis zaļš" (1977), "Kabata" (1983), "Man vienai māsiņai" (1984), cikls "Pasaciņas": "Atvelc, pelīt, miedziņu", "Pelīte brauca", "Kur tu teci…" (1997)

"Kabatā" cūciņas prototips man ir Rozīte. Vispirms tēlu izzīmēju dažādās situācijās un izteiksmēs, viņa emocijas izmēģinu, kad tas gatavs, tad jau enerģiskāk iet ar zīmēšanu. Es izdomāju, ka viss notiek Torņkalnā, turpat, kur Ojārs Vācietis dzīvoja un es arī tajā laikā. Kad filmā notiek dejošana, tas ir domāts Āgenskalnā, parkā. Ojāru Vācieti es zīmēju no televizora, nebiju tik drosmīga, lai ietu pie viņa lūgt, lai viņš man pozē.

Художник фильмов: "Времена года" (1977), "Карман" (1983), "Ай, милая сестрица" (1984), цикл «Сказочки»: "Принеси нам, мышка, сон", "Ехала мышка", "Петушок мой…" (1997)

В "Кармане" прототип свинки у меня Розите. Сначала я образ рисую в разных ситуациях, пробую выразить его эмоции, и тогда рисунок становится энергичнее. Я придумала, что всё происходит в Торнякалнсе, где жил Оярс Вациетис, да и я в ту пору. Танцы в фильме задуманы в парке Агенскална. Ояра Вациетиса я рисовала с телевизора, не осмелилась его просить, чтобы он мне позировал.

Art director: *White on Both Ends and Green in the Middle* (1977), *In My Pocket* (1983), *Oh, My Dear Little Sister* (1984), series *Little Fairytales: Bring Sleep, Little Mouse, Little Mouse's Cart, Where to…* (1997)

Roze is the prototype for the piggy in In My Pocket. *At first, I trace the character in different situations, varying expressions, and try several emotions. When I have done that, I start drawing vigorously. I imagined everything to be set in Torņkalns, where the poet Ojārs Vācietis lived, and back then me, too. The dancing scenes take place in Āgenskalns, in the park. I drew Ojārs Vācietis from what I had seen on TV, I wasn't brave enough to approach him and ask him to sit for me.*

Helēna Heinrihsone

Māksliniece filmām: cikls "Pasaciņas": "Tanzānija", "Ceļojums", "Viena brīva diena" (2003); "Spēlēju, dancoju" (2007)

Es atklāju Rozi kā īpašu stipru personību, varētu pat teikt - kā savu guru, un pa šiem gadiem, kamēr veidojām kopā filmas, es ļoti daudz ieguvu tieši kā gleznotāja. Roze ir ārkārtīgi gudra, viņa izmanto mākslinieku maksimāli, mudina mani, lai es būtu es pati. Filmā "Spēlēju, dancoju" mēs kopīgi meklējām tēlus - piemēram, Tots ir Imants Ziedonis kopā ar Džordžu Klūniju. Roze mani atbrīvoja zīmēt tikai to, kas ir nepieciešams, viss liekais ir jāatmet, nevajag visam būt reālistiski precīzi.

Художник фильмов: цикл «Сказочки»: "Танзания", "Путешествие", "Один свободный день" (2003); "Играл я, плясал" (2007)

Для меня Розе открылась как особо сильная личность, она стала моим гуру. За те годы, что мы вместе делали фильмы, я много приобрела именно как художница. Розе чрезвычайно умна,

она использует художника максимально, меня она побуждала освободиться от реалистических подробностей, рисовать лишь самое необходимое, быть самой собой. В "Играл я, плясал" мы вместе искали образы. Тотс - это Имантс Зиедонис и Джорж Клуни в придачу.

Art director: series *Little Fairytales: Tanzania, Journey, A Day Off* (2003); *I Played, I Danced* (2007)

I found Roze to be a particularly strong personality, I could even say - she was my guru, and during the years of making films with her, I have learned a lot as a painter. Roze is extremely clever, she uses the potential of an artist to the fullest, and encourages me to be myself. In I Played, I Danced, *we looked for the characters together. For example, Tots is a fusion of Imants Ziedonis and George Clooney. Roze helped me learn to draw only what is necessary, and discard the irrelevant.*

Juris Petraškevičs

Mākslinieks filmām: cikls "Pasaciņas": "Skumjā govs", "Miega vilcieniņš", "Ķekatdancis" (1996); "Neparastie rīdzinieki" (2001), "Māsa un brālis", cikls "Pasaules pasakas" (2008)

Man patīk robustāka kustība - pati kustība, nevis tās plastika, patīk ķermeņa specifika, auguma raksturs. Mani tēli ir tādi lempīgāki, nav tik pareizi, viņi var šļūkt, drebēt. Fonu zīmēšanā es jūtos viskomfortablāk, tas nāk no manas grāmatu ilustratora prakses. Jaukums jau ir radīt vidi, ilūziju par nosacīto realitāti, visa dzīve ir ilūzija par realitāti. Tādā ziņā, man liekas, animācijas filma ir vispateicīgākā, jo tur visu var uzburt, realizēt savu sapni vai tā briža sajūtu, patiku vai nepatiku. Man ļoti patika radošā atvērtība un darbošanās "Daukā". "Daukas" filmām ir ļoti jauka, romantiska labestība, vēlme pateikt labo un arī kustību plastika, kas ir specifiska, atpazīstama, tāda vijīga kā deja.

Художник фильмов: цикл «Сказочки»: "Грустная корова", "Сонный поезд", "Танец ряженых" (1996); "Необычные рижане" (2001), "Сказки мира. Сестра и брат", цикл "Сказки мира" (2008)

Мне нравится само движение - не пластика, а характер тела. Мои образы такие неуклюжие, неправильные, они могут волочить ноги, дёргаться. Наиболее комфортно я чувствую себя, рисуя фоны, это у меня от практики книжного иллюстратора. Как прелестно создавать среду, иллюзию реальности, ведь вся жизнь лишь иллюзия реальности. Поэтому анимационный фильм мне кажется самым благодатным направлением искусства в этом смысле. Здесь можно сотворить что угодно, реализовать свои мечты и выразить эмоции. На студии "Даука" мне очень понравилась открытость и артистическая среда. Фильмам этой студии присуща романтическая доброта, стремление сказать хорошее, а также особая, узнаваемая пластика движений, вьющаяся как танец.

Art director: series *Little Fairytales: The Sad Cow* (1996), *Sleep Train* (1996), *Masquerade Dance* (1996); *The Unusual Rigans* (2001), *Brother and Sister*, series *World Fairytales* (2008)

I like a more sturdy movement - the motion itself, not the plasticity. I like the specifics of a body, and type of figure. My characters are rather clumsy, not very adequate. Drawing backgrounds for me is the easiest part because of my experience in book illustration. It feels wonderful to create an environment, an illusion of a possible reality, since life is an illusion of reality. In this sense, I think animation is the best form of film, because it allows you to conjure up anything, your dreams, feelings, sympathies or dislikes take form. Working with Roze was fantastic because she gave me freedom, and I loved the creative openness and liveliness in Dauka *studio.* Dauka *films are characterised by sweet and romantic kindness, a wish to express goodness, and the plasticity of movements is specific, recognisable, and dance-like.*

Aivars Rušmanis

Mākslinieks filmām: "Fantadroms. Smiekli" (1984), "Fantadroms - 2. Sāls" (1985), "Fantadroms - 3. Uguns" (1986), "Skatāmpanti" (1988), "Ness un Nesija (1991)", "Fantadroms - 4. Puķes" (1992), "Fantadroms - 5. Piens" (1993)

Filmai "Ness un Nesija" bija jāzīmē ļoti gari foni zemūdens videi. Vispirms uzzīmēju uz pauzpapīra tikai kontūru, tad uzlieku caurspīdīgu celuloīda materiālu un uz tā ar speciālu krāsu, ko pats sagatavoju, nokontūrēju šo zīmējumu. Kad krāsa ir nožuvusi, celuloīdu apgriežu otrādi un strādāju ar aerogrāfu (tas ir tāds instruments, no kura pūš diezgan šķidru krāsu). Vispirms pūšu ēnas, tālāk ņemu attiecīgu krāsu, kas vajadzīga kāda tēla - zemūdens augs, klints, korallis vai kas cits - zīmēšanai, un iekrāsoju tēlu. Beigās ņemu ūdenim paredzēto krāsu un nokrāsoju to. Kad viss nožuvis, vēl drošībai uzpūšu plānā kārtiņā emulsiju, lai celuloīds būtu izturīgs pret skrāpējumiem. Krāsai tiek pievienota līme, lai tā būtu elastīgāka uz celuloīda.

Художник фильмов: "Фантадром. Смех" (1984), "Фантадром - 2. Соль" (1985), "Фантадром - 3. Огонь" (1986), "Считалки в картинках" (1988), "Несс и Несси" (1991), "Фантадром - 4. Цветы" (1992), "Фантадром - 5. Молоко" (1993)

Для фильма "Несс и Несси" надо было рисовать очень длинные фоны подводного царства. Сначала я нарисовал их на кальке, лишь контуром, потом наложил сверху целлулоид и на нём специальной краской, которую сам изготовил, обконтурил рисунок. Когда краска просохла, работал аэрографом - это такой инструмент, распыляющий жидкую краску. Сначала я сделал тени, потом соответствующим цветом раскрасил водоросли, скалы, кораллы и прочее. Когда всё просохло, для верности напылил тонкий слой эмульсии, предохраняющей от царапин. Для эластичности в краски добавляется клей.

Art director: *Phantadrome. Laughter* (1984), *Phantadrome - 2. Salt* (1985), *Phantadrome - 3. Fires* (1986), *Rhymes for Eyes* (1988), *Ness and Nessy* (1991), *Phantadrome - 4. Flowers* (1992), *Phantadrome - 5. Milk* (1993)

For Ness and Nessy, *I had to draw long backgrounds for the underwater world. I start by drawing contours on the tracing paper, then cover it with a transparent celluloid material, and use a special, self-made paint on it, then trace the drawing. Once the paint is dry, I flip the celluloid and work with an aerograph (a painting tool for applying liquid paint). I spray the shading first, rather dark, then I take the paint needed for drawing a certain figure - water plants, rocks, coral, etc., and I fill it in. Lastly, I cover it all with the colours of water. When everything is dry, I apply a protective film of emulsion for the celluloid to be scratch proof. I add glue to the paint to make it more elastic on the celluloid.*

Rozes Stiebras un Anša Bērziņa režisētās filmas
Фильмы режисёров Розе Стиебра и Ансис Берзиньш
Films directed by Roze Stiebra and Ansis Bērziņš

"**Lietainā diena**"/ "Дождливый день"/ *Rainy Day*, 1969, 15', režisore/ режиссёр/ director Roze Stiebra, scenāriste/ сценарист/ scriptwriter Nellija Ozoliņa, operators/ оператор/ camera Ansis Bērziņš, mākslinieki/ художники/ art directors Dailis Rožlapa, Ivars Ošiņš, komponists/ композитор/ composer Pauls Dambis

"**Hallo, Hela!**"/ "Халло, Хела!"/ *Hello, Hela!*, 1970, 9'20", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, Ansis Bērziņš, scen., op./ сцен., оп./ scr., cam. Ansis Bērziņš, Kārlis Varkalis, māksl./ худ./ art dir. Ilona Ceipa, Harijs Purviņš, komp./ комп./ comp. Igors Jakovļevs

"**Pieci kaķi**"/ "Пять котов"/ *Five Cats*, 1971, 7'40", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, op./ оп./ cam. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Juris Dimiters, Pēteris Rozenbergs, komp./ комп./ comp. Ivars Vīgners

"**Kā vilks sivēntiņu neapēda**"/ "Как волк не съел поросёнка"/ *How the Wolf Spared the Piglet*, 1972, 7'40", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Brigita Krūmiņa, māksl./ худ./ art dir. Malda Muižule, op./ оп./ cam. Kārlis Varkalis, komp./ комп./ comp. Ivars Vīgners

"**Re, kāds gadījums!**"/ "Ну и случай!"/ *See what Happened!*, 1972, 7'40", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, Ansis Bērziņš, scen., op./ сцен., оп./ scr., cam. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Juris Dimiters, komp./ комп./ comp. Ivars Vīgners

"**Ringlas ceļojums**"/ "Путешествие Ринглы" / *Ringla's Journey*, 1973, 10', rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen., op./ сцен., оп./ scr., cam. Ansis Bērziņš, māksl./, art dir. Aija Zīle, komp./ комп./ comp. Igors Jakovļevs

"**Ziloņi un zaķi**"/ "Слоны и зайцы"/ *Elephants and Hares*, 1973, 7'40", rež./ реж./ dir. Ansis Bērziņš, scen./ сцен./ scr. Edgars Kalniņš, op./ оп./ cam. Marģers Vītols, māksl./ худ./ art dir. Juris Dimiters, komp./ комп./ comp. Ivars Vīgners

"**Pasaka par Sisi Vijoļkāju**"/ "Волшебный скрипач"/ *The Story of Sisi Fiddlefoot*, 1974, 9'15", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Ansis Bērziņš, op./ оп./ cam. Žanis Bergs, māksl./ худ./ art dir. Daina Lapiņa, komp./ комп./ comp. Igors Jakovļevs

"**Dillī Dallī Perpendikula valstībā**"/ "Дилли Далли в царстве Перпендикула" / *Dilly Dally in the Perpendicular's Kingdom*, 1974, 10'30", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Māris Čaklais, māksl./ худ./ art dir. Daina Lapiņa, op./ оп./ cam. Marģers Vītols, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Zelta sietiņš**"/ "Золотое ситечко"/ *The Golden Sieve*, 1975, 9'30", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl. Dzintra Aulmane, Maija Špalte, Miervaldis Polis, op./ оп./ cam. Žanis Bergs, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņs

"**Dillī Dallī Minku parkā**"/ "Дилли Далли в Муркином парке"/ *Dilly Dally in the Kitten Park*, 1975, 9'50", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Māris Čaklais, māksl./ худ./ art dir. Daina Lapiņa, op./ оп./ cam. Tālivaldis Langenfelds, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Brīnumputns**"/ "Волшебная птица"/ *Firebird*, 1976, 9'30", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, mākls./ art dir. Anita Kreituse, komp./ комп./ comp. Imants Zemzars

"**Skudriņa Tipa**"/ "Муравьишка Типа"/ *Little Ant Tipa*, 1976, 9'50", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, op./ оп./ cam. Austra Leflere, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Kūkoja, (Aulmane) komp./ комп./ comp. Pēteris Vasks

"**Dillī Dallī Saules dārzā**"/ "Дилли Далли в Солнечном саду"/ *Dilly Dally in the Sun Garden*, 1976, 9'30", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Māris Čaklais, Valentīns Jākobsons, māksl./ худ./ art dir. Daina Lapiņa, op./ оп./ cam. Marģers Vītols, komp./ комп./ comp. Pauls Dambis

"**Zaļā pasaka**"/ "Зелёная сказка"/ *The Green Fairytale*, 1977, 14'20", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Imants Ziedonis, māksl./ худ./ art Anita Jansone, op./ оп./ cam. Austra Leflere, komp./ комп./ comp. Imants Zemzars

"**Abi gali balti, viducis zaļš**"/ "Времена года" / *White on Both Ends and Green in the Middle*, 1977, 14'30", rež./ реж./ dir. Ansis Bērziņš, scen./ сцен./ scr. Jānis Peters, māksl./ худ./ art dir. Laima Eglīte, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Pēteris Vasks

"**Suns Funs un vējš**"/ "Пёс и ветер" / *The Dog Named Fun and the Wind*, 1978, 9'30", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Imants Ziedonis, Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Vitolds Kucins, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Imants Zemzars,

"**Ūdensbrīnums**"/ "Чудоводопровод"/ *Waterwonder*, 1978, 9'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Maija Brence, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Pēteris Vasks

"**Zaķīšu pirtiņa**"/ "Заячья банька" / *Little Hares' Bath*, 1979, 8', rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Lāsts**"/ "Лихо"/ *Curse*, 1979, 8'50", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Gina Slapiņa, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Pauls Dambis

"**Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties**"/ "Как я ехал к Деве Севера"/ *Looking for the Northern Daughter*, 1980, 10'30", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Anita Kreituse, op./ оп./ cam. Vilis Ivahovskis, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Kas tas ir – kolhozs?**"/ "Что такое колхоз?"/ *What is a Kolkhoz?*, 1981, 9'30", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Imants Ziedonis, māksl./ худ./ art dir. Viesturs Bērziņš, op./ оп./ cam. Austra Gulbe

"**Sprīdītis**"/ "Спридитис" / *Tom Thumb*, 1982, 20', rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ оп./ cam. Ģirts Freimanis, Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Pēteris Vasks

"**Kabata**"/ "Карман" / *In Your Pocket*, 1983, 9'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, mākls./ art dir. Laima Eglīte, op./ оп./ cam. Ģirts Freimanis, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Zvirbulēns**"/ "Воробушек"/ *Little Sparrow*, 1983, 9'15", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Irēna Lūse, op./ оп./ cam. Ģirts Freimanis, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Man vienai māsiņai**"/ "Ай, милая сестрица"/ *Oh, My Dear Little Sister*, 1984, 9'50", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Roze Stiebra, Imants Ziedonis, māksl./ худ./ art dir. Laima Eglīte, op./ оп./ cam. Austra Gulbe

"**Fantadroms. Smiekli**"/ "Фантадром. Смех"/ *Phantadrome. Laugther*, 1984, 10', rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Andris Grīnbergs, Rodrigo Fomins (sākotnējā versija/ оригинальная версия/ original version 7'20", komp./ комп./ comp. Imants Zemzaris)

"**Laimes lācis**"/ "Медведь чудодей" / *The Bear of Fortune*, 1985, 9'50", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Maija Brence, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Imants Kalniņš

"**Fantadroms – 2. Sāls**"/ "Фантадром – 2. Соль"/ *Phantadrome 2. The Salt*,1986, 7'20" (sākotnējā versija/ оригинальная версия/ original version 10'), rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. A.Grīnbergs, Rodrigo Fomins

"**Uzpasaka**"/ "Вот тебе на!"/ *The Tale Aboout Getting On*, 1986, 9'10", rež./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Māra Rikmane, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Imants Zemzaris

"**Fantadroms – 3. Uguns**"/ "Фантадром – 3. Огонь"/ *Fantadrome 3. Fire*, 1987, 7'20 (sākotnējā versija/ оригинальная версия/ original version 10'), rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. A.Grīnbergs, Rodrigo Fomins

"**Sēd uz sliekšņa pasaciņa**"/ "На порог мой села сказка" / *Lady Fairytale Awaits*, 1987, 10'30", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Zigmārs Liepiņš

"**Bruņurupuči**"/ "Черепахи"/ *Tortoises*, 1987, 10'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Sandra Krastiņa, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Pēteris Vasks

"**Skatāmpanti**"/ "Считалки в картинках" / *Looking Rhymes*, 1988, 10'10", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Zigmārs Liepiņš

"**Tālavas taurētājs**"/ "Талавский трубач"/ *The Bugler of Tālava*, 1988, 9'50", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Sandra Krastiņa, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, komp./ комп./ comp. Uģis Prauliņš

"**Drošības tehnika kambīzē**"/ "Техника безопасности на камбузных работах"/ *Safety Equipment in the Caboose*, 1988, 5'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Modris Adumāns, op./ оп./ cam. Austra Gulbe

"**Kā bērniņš pasaulē nāk**"/ "Как дитя появляется на свет" / *How a Baby comes into the World*, 1991, 9'40", rež./ реж./ dir. Roze Stiebra, scen./ сцен./ scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ оп./ cam. Nils Skapāns, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

"**Ness un Nesija**"/ "Несс и Несси" / *Ness and Nessy*, 1991, 61'40", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Austra Gulbe, Nils Skapāns, komp./ комп./ comp. Zigmārs Liepiņš

"**Mākonis**", cikls "**Seserija**"/ "Облако", цикл "Сесерия"/ *Cloud,* series *Seserija*, 1992, 7'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Jānis Kārkliņš, op./ оп./ cam. Nils Skapāns, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

"**Fantadroms – 4. Puķes**"/ "Фантадром – 4. Цветы"/ *Phantadrome 4. Flowers*, 1992, 7'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Nils Skapāns, komp./ комп./ comp. A.Grīnbergs, Rodrigo Fomins

"**Fantadroms – 5. Piens**"/ "Фантадром – 5. Молоко"/ *Phantadrome 5. Milk*, 1993, 7'20", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Aivars Rušmanis, op./ оп./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Andris Grīnbergs, Rodrigo Fomins

"**Kaķīša dzirnavas**"/ "Кошкина мельница"/ *The Cat's Mill*, 1994, 59'08", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ināra Garklāva, op./ оп./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Uģis Prauliņš

"**Aicinājums**", cikls "**Pasaciņas**"/ "Приглашение", цикл «Сказочки»/ *Invitation,* series *Little Fairytales*, 1994, 2'05", rež., scen./ реж., сцен./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ оп./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Bukurags**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Барашек Букураrс”, цикл «Сказочки»/ *The Old Ram,* series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Mīkla par garo pupu**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Загадка о длинном бобе”, цикл «Сказочки»/ *The Story of Jack and the Beanstalk*, series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Zeltītas vasaras**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Золотистое лето”, цикл «Сказочки»/ *Golden Summers,* series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Tracis**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Суматоха”, цикл «Сказочки»/ *Trouble,* series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Ciemā**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “В гости”, цикл «Сказочки»/ *Visit,* series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Kā linu druva sāka ziedēt**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Как зацвёл лён”, цикл «Сказочки» / *How the Flax Field Started to Bloom*, series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Nebēda**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Озорство”, цикл «Сказочки»/ *Carefree,* series *Little Fairytales*, 1994, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Anrijs Krenbergs

“**Sapnis**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Мечта”, цикл «Сказочки»/ *Dream,* series *Little Fairytales*, 1995, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Uldis Marhilēvičs,

“**Kam ir visskaistākās ūsas**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “У кого самые красивые усы“, цикл «Сказочки»/ *Who Has The Most Beautiful Whiskers*, series *Little Fairytales*, 1995, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Mārtiņš Brauns

“**Nikno lapsēnu maršs**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Марш сердитых лисят”, цикл «Сказочки»/ *The March of the Angry Little Foxes*, series *Little Fairytales*, 1995, 2’05“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Dzintra Aulmane, op./ on./ cam. Jānis Milbrets, komp./ комп./ comp. Juris Kulakovs

“**Skumjā govs**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Грустная корова”, цикл «Сказочки»/ *The Sad Cow*, series *Little Fairytales*, 1996, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Juris Petraškevičs, op./ on./ cam. Matīss Bērziņš, komp./ комп./ comp. Ingus Baušķenieks

“**Miega vilcieniņš**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Сонный поезд”, цикл «Сказочки» / *The Sleep Train*, series *Little Fairytales*, 1996, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Juris Petraškevičs, op./ on./ cam. Matīss Bērziņš, komp./ комп./ comp. Ingus Baušķenieks

“**Ķekatdancis**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Танец ряженых”, цикл «Сказочки»/ *Masquerade Dance*, series *Little Fairytales*, 1996, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Juris Petraškevičs, op./ on./ cam. Matīss Bērziņš, komp./ комп./ comp. Ingus Baušķenieks

“**Atvelc, pelīt, miedziņu**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Принеси нам, мышка, сон”, цикл «Сказочки» / *Bring Sleep, Little Mouse*, series *Little Fairytales*, 1997, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Laima Eglīte, op./ on./ cam. Edmunds Jansons

“**Pelīte brauca**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Ехала мышка”, цикл «Сказочки»/ *Little Mouse’s Cart*, series *Little Fairytales*, 1997, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Laima Eglīte, op./ on./ cam. Edmunds Jansons

“**Kur tu teci**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Петушок мой…”, цикл «Сказочки» / *Where to...*, series *Little Fairytales*, 1997, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Laima Eglīte, op./ on./ cam. Edmunds Jansons

“**Lašu dzīvības ceļš**“/ “Жизненный путь лосося“/ *The Path of Life for Salmons*, 1998, 10‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Ilze Ramane

“**Šunelītis**“/ “Собачонка“/ *Little Doggie*, 1999, 10‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Ilze Skrastiņa, Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Ilze Dambe

“**Slazdā**“/ “В ловушке “/ *In A Trap*, 1999, 13‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Aldis Linē, Roze Stiebra, Andris Vītoliņš, māksl./ худ./ art dir. Andris Vītoliņš, komp./ комп./ comp. Ingus Baušķenieks

“**Balāde par Kurbadu**“/ “Баллада о Курбаде“/ *The Ballad about Kurbads*, 2000, 26‘, rež./ rež./ dir. Ansis Bērziņš, scen./ scen./ scr. Aldis Linē, Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Dzintars Krūmiņš, Edmunds Jansons, Māra Rikmane, Aivars Rušmanis

“**Saldās kūciņas**“/ “Сладкие пирожные“/ *Sweet Cakes*, 2000, 4’32“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Andris Vītoliņš, Dzintars Krūmiņš, Maija Brence, Dace Liepa, komp./ комп./ comp. Ingus Baušķenieks, Ilze Martinsone

“**Neparastie rīdzinieki**“/ “Необычные рижане” / *The Unusual Rigans*, 2001, 26‘,rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Ilze Skrastiņa, Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Juris Petraškevičs, komp./ комп./ comp. Valts Pūce

“**Visi kakti norasoja**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Праздник одиноких душ“, цикл «Сказочки»/, *Morning Mist*, series *Little Fairytales*, 2002, 2’41“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ilze Vītoliņa, op./ on., cam. Asnāte Rībena

“**Kalado**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Каладо“, цикл “Сказочки”/ *Kalado*, series *Little Fairytales*, 2002, 2’14“, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ilze Vītoliņa, op./ on., cam. Asnāte Rībena

“**Desas piedzīvojumi**“/ “Приключения колбаски“/ *Adventures of the Sausage*, 2002, 10‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Jānis Ankravs, māksl./ худ./ art dir. Jānis Kārkliņš, komp./ комп./ comp. Valts Pūce

“**Aiz deviņi ezeriņi**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “За девятью озёрами”, цикл «Сказочки»/ *Beyond Nine Lakes*, series *Little Fairytales*, 2003, 2‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ilze Vītoliņa, komp./ комп./ comp. Valdis Muktupāvels

“**Viena brīva diena**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Выходные”, цикл «Сказочки»/ *A Day Off*, series *Little Fairytales*, 2003, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Helēna Heinrihsone, op./ on./ cam. Dzintars Krūmiņš, komp./ комп./ comp. Roberts Gobziņš

“**Ceļojums**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Путешествие”, цикл «Сказочки»/ *Journey*, series *Little Fairytales*, 2003, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Helēna Heinrihsone, komp./ комп./ comp. Roberts Gobziņš

“**Cik? Cik? Cik?**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Сколько? Сколько? Сколько?“, цикл «Сказочки»/ *Questions*, series *Little Fairytales*, 2004, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ieva Pētersone, komp./ комп./ comp. Valts Pūce

“**Tanzānija**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Танзания”, цикл «Сказочки»/ *Tanzania*, series *Little Fairytales*, 2003, 2‘,rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Helēna Heinrihsone, op./ on./ cam. Dzintars Krūmiņš, komp./ комп./ comp. Roberts Gobziņš

“**Pirms aizmieg ūdeņi visi**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Колыбельная“, цикл «Сказочки»/ *Before All Waters Go to Sleep*, series *Little Fairytales*, 2004, 2‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Vidaga Karpenko, op./ on./ cam. Dzintars Krūmiņš, komp./ комп./ comp. Valts Pūce

“**Taureņi**“, cikls “**Pasaciņas**“/ “Бабочки“, цикл «Сказочки»/ *Butterflies*, series *Little Fairytales*, 2005, 3‘,rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Ilze Vītoliņa, op./ on./ cam. , Dzintars Krūmiņš, komp./ комп./ comp. Ainars Paukšēns

“**Spēlēju, dancoju**“/ “Играл я, плясал” / *I Played, I Danced*, 2007, 33‘, rež./ rež./ dir. Roze Stiebra, scen./ scen./ scr. Ansis Bērziņš, māksl./ худ./ art dir. Helēna Heinrihsone, videop./ on./ cam. Uģis Bērziņš

“**Māsa un brālis**“, cikls “**Pasaules pasakas**“/ “Сестра и брат“, цикл “Сказки мира”/ *Brother and Sister*, series *World Fairytales*, 2008, 7‘,rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Juris Petraškevičs, komp./ комп./ comp. Gunārs Kalniņš

“**Vai tu ko teici?**“, cikls “**Pasaules pasakas**“/ “Ты что-то сказал?“, цикл “Сказки мира”/ *Did You Say Something?*, series *World Fairytales*, 2008, 7‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Kaspars Zariņš, komp./ комп./ comp. Oroboro

“**Dzeguze un viņas 12 vīri**“, cikls “**Pasaules pasakas**“/ “Кукушка и её 12 мужеи“, цикл “Сказки мира“/ *The Cuckoo and Her 12 Husbands*, series *World Fairytales*, 2009, 7‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Gundega Muzikante, komp./ комп./ comp. Mārtiņš Brauns

“**Kā brālītis Trusītis uzvarēja lauvu**“, cikls “**Pasaules pasakas**“/ “Как братец Кролик победил Льва”, цикл “Сказки мира“/ *How Brother Rabbit Outsmarted the Lion*, series *World Fairytales*, 2010, 9‘, rež., scen./ rež., scen./ dir., scr. Roze Stiebra, māksl./ худ./ art dir. Inga Actiņa, komp./ комп./ comp. Zigmārs Liepiņš

Uz pirmā vāka / На первой обложке / On the front cover :
Dzintras Aulmanes zīmējums filmai “Zaķīšu pirtiņa” (1979), no mākslinieces privātā arhīva
Рисунок Дзинтры Аулмане к фильму “Заячья банька” (1979), из личного архива художницы
Original drawing for the film *Little Hares’ Bath* (1979) by Dzintra Aulmane, from the artist’s private archive

1. lpp./ 1. стр./ p. 1
“Abi gali balti, viducis zaļš“/ “Времена года” / *White on Both Ends and Green in the Middle*, 1977

4. lpp./ 4. стр./ p. 4
“Fantadroms – 5. Piens“/ “Фантадром – 5. Молоко”/ *Phantadrome 5. Milk*, 1993

7. lpp./ 7. стр./ p. 7
“Bruņurupuči“/ “Черепахи”/ *Tortoises*, 1987
“Kabata“/ “Карман”/ *In Your Pocket*, 1983